

Οἱ ζυθοπόται

ἀποσυρθῆ εἰς τὴν ἔρημιαν. Καὶ πρῶτον μὲν κατη-
χεῖ εἰς τὸν χριστιανισμόν τοὺς εἰς αὐτὸν ἀποστα-
λέντας ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρέσβεις, ἔπειτα δὲ καὶ
αὐτὸν τὸν Ἀβεννήρ μετὰ τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ.
Πληρώσας δὲ οὕτως ὁ Ἰωάσαφ τὴν ἱεράν αὐτοῦ
ἐντολήν, μεταβαίνει εἰς τὴν ἔρημον καὶ τελευτᾷ τὸν
βίον ὡς εὐσεβὴς ἔρημίτης. Τὸ δὲ τίμιον αὐτοῦ σῶμα
θαπτεται ἐν λαμπρᾷ ἐκκλησίᾳ καὶ τελεῖ πλείστα
ὄσα θαύματα καὶ ἰάσεις.»¹

Ἀπέρρευσε δὲ ἡ περίεργος αὕτη θρησκευτικὴ μυ-
θιστορία, ἣτις ἔτυχε μεγάλης ὑποδοχῆς παρὰ τε
τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ τοῖς λαοῖς τῆς Δύσεως, ἐκ
τῆς Ἰνδικῆς. Ἀληθῶς δὲ ἡ ὑπόθεσις τοῦ πρω-
τοτύπου στρέφεται περὶ τὸν βίον τοῦ Βούδδα. Καὶ
μέχρι μὲν τινος ἐπιστεύετο, ὅτι ὁ εἰς τὴν ἑλληνι-
κὴν μεταφράσας τὸ ἔργον καὶ μεταπλάσας ἐπὶ τὸ
χριστιανικώτερον τὴν ὕλην τῆς μυθιστορίας ὑπῆρ-
ξεν Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη
εἶνε πεπλανημένη, φαίνεται δὲ μᾶλλον, ὅτι ὀρθῆ
εἶνε ἡ ἐπιγραφή τῶν πλείστων χειρογράφων, προσ-
γραφόντων τὸ ἔργον εἰς Ἰωάννην τινὰ μοναχὸν τῆς
ἀρχαίας ἐν Παλαιστίνῃ μονῆς τοῦ ἀγίου Σάββα.
Ἐγείνη δὲ ἡ μετάφρασις πιθανῶς κατὰ τὸ πρῶτον
ἡμισυ τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος. Ἐξεδόθη δὲ τὸ ἑλληνι-
κὸν κείμενον κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Γάλλου
φιλολόγου Boissonade τῷ 1832 ἐν τῷ τετάρτῳ
τόμῳ τῶν Ἑλληνικῶν ἀνεκδότων, ἡ δ' ἔκδοσις
ἐκείνη ἐπανελήφθη κατόπιν ἐν τῷ ἑνενηκοστῷ ἔκτῳ
τόμῳ τῆς Ἑλληνικῆς πατρολογίας τοῦ Migne.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ¹

Ὁ Τόνης τοὺς εἶχεν ἴδει μακρόθεν καὶ φοβηθεὶς
μήπως ἦσαν τίποτε ἐνδιαφερόμενοι, — ἀδύνατον γὰρ
ὑποθέσει ποιοὶ ἦσαν πραγματικῶς, — ἐπέσπευδε τὴν
ἐπιδιόρθωσιν ὅπως — ὅπως. Ἦτοιμάζοντο νάναθοῦν
πάλιν καὶ νά ἐξακολουθήσουν τὸν δρόμον των. Ἀλλὰ
μετ' ὀλίγα λεπτά ἦτο πλέον ἄργά. Ὁ Τοκαδέλος
ἐπήδησεν ἐκ τοῦ ἀμαξίου καὶ ἐφώναξε μὲ δυνατὴν
φωνὴν τρέχων κατὰ τῶν φυγάδων :

«Ἐ, ἔ, ἔ, σταθῆτε! . . . ποῦ πάς;»

Ὁ Τόνης εἶχεν ὠθήσει τὴν Μαργαρίταν ἐντὸς
τῆς ἀμαξίας καὶ ἔσπευδε νάνέλθῃ καὶ αὐτός, ἀλλ' ἡ
ἐπιβλητικὴ φωνὴ τοῦ πατρὸς του τὸν ἀνέκοψε. Δὲν
ἔχασεν ὁμως ὀλωτδιόλου τὸ θάρρος του. Εἶδεν ὅτι
δὲν ὑπάρχει καιρὸς νά διαφύγῃ καὶ ἀπεφάσισε νάντι-
ταχθῆ. Προέβη ἐν βῆμα, ἤπλωσε τὰς χεῖρας ἐξ
ἐνστίκτου, ὡσεὶ προασπίζων ὀπισθὲν του τὴν ἀμα-
ξαν μὲ τὸ πολῦτιμόν της φορτίον καὶ εἶπε :

«Τί θέλετε;

— «Ἐλα! ἔλα! ἄς τα ἐφοῦνα! Τὴν κοπέλα νά
φέρῃς ἐδῶ. Οἱ τίμοι ἀθρῶποι δὲν κάνουν ἔτσι.
Ντροπῆς. Ἐλα, ἐδῶ εἶνε καὶ ὁ νόνο τση.

— «Ἄς εἶνε ὁποῖος θέλῃ. Ἡ κοπέλα τώρα εἶνε
δική μου.

— «Ἄς εἶνε . . . νά εἶνε μάλιστα . . . μὰ ὄχι μὲ
τέτοιον τρόπο . . .

— Ναῖσαι, νά εἶνε μὲ οὔλη μου τὴν καρδιά»
εἶπε καὶ ὁ Γιακουμάκης, πεζεύσας πλησίον καὶ συν-
άπτων τὰς χεῖρας ὡς ἱκέτης. «Σοῦ δίνω τὴν ὑπό-
σχεσί μου καὶ τὸ λόγο μου, νά, μπροστά στὸν πα-

¹) Krumbacher Geschichte der byzantini-
schen Litteratur σ. 466.

τέρα σου, νὰ μὴ σου ἀρνηθῶ ἄλλο . . . νὰ σὰς στεφανώσω μὲ τὴν εὐχὴ μου καὶ μὲ τὴ θέλησί μου . . . Μὰ νὰ μου δώσης ἀπόψε τὴ Μαργαρίτα, πρὶν ἀνανοηθῆ ὁ κόσμος καὶ μάθῃ τὴν ἀτιμία μας . . . Ἔλα νὰ ζῆς, παιδάκι μου! Μαργαρίτα μου!»

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἀτυχοῦς ἀνθρώπου κατέληξεν εἰς λυγμόν. Ὁ Τόνης συνεκινήθη. Τὸν τρόπον αὐτὸν δὲν τον ἐπερίμενε. Ἄλλὰ πρὶν προφθᾶσῃ νὰ ζητήσῃ πάλιν τὴν ὑπόσχεσιν καὶ νὰ τύχῃ τοῦ λόγου του, ἡ Μαργαρίτα κατῆλθε τῆς ἀμάξης, ἀπώθησε τὸν Τόνην ἑλαφρῶς καὶ προβάσα ἐπέσε μετὰ δακρύων εἰς τὸ στῆθος τοῦ πάππου τῆς:

«Συμπάθειο!» εἶπε, «συμπάθησέ με, νόνε μου . . Πᾶμε ὅπου θέλῃς. Τώρα ποῦ ἔχω τὸ λόγο σου δὲν με γνοιάζει. Πᾶμε».

Ὁ Τόνης δὲν εἶχε πλέον νὰ εἶπῃ τίποτε. Ὅχι μὲ πολλὴν λύπην, διότι ἐπήρχετο τοιαύτη λύσις, ἀφῆκε τὴν Μαργαρίταν νὰκολουθήσῃ τὸν Γιακουμάκην καὶ αὐτὸς ἠκολούθησε τὸν πατέρα του, ἐπιβάς τοῦ ἀμαξίου των. Ὁ Ματθαῖος ἔδωκε τὸ σύνθημα θριαμβεύων καὶ αἱ δύο ἀμαξὶ αἱ ἀποχωρίσασαι τοὺς ἐραστάς, ἐξεκίνησαν. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ Τόνη ἐκάθητο τώρα ὁ Γιακουμάκης, σῶζων τὴν τιμὴν του καὶ φέρον τὴν Μαργαρίταν του.

Δὲν εἶχον διατρέξει οὕτω μέγα διάστημα, ὅταν ἠκούσθη πάλιν τριγμός. Τὰ πρόσκαιρα δεσμὰ εἶχον λυθῆ καὶ ἡ ἀμαξία δὲν ἠμποροῦσε νὰ προχωρήσῃ. Ἐσταμάτησαν ὅλοι. Ὁ Στέφας καὶ ἡ Μαργαρίτα κατῆλθον . . . Τὸ τραῦμα τοῦ ἄξονος ἦτο ἀνίατον διὰ μέσων προχειρῶν. Ὁ Τοκαδέλος ἐνόησε ἐκ τῆς μετὰ τοῦ υἱοῦ συμφιλιώσεως, δὲν ἐδίστασε διόλου νὰ φανῆ καὶ εὐγενής:

«Ὅριστε, ὀρίστ' ἔδῶ νὰ γυρίσουμε μαζί. Χωρᾶμε!»

Συνεσφίγχθησαν καὶ οἱ τέσσαρες ὅπως ἠμπόρεσαν ἐντὸς τοῦ μικροῦ ἀμαξίου. Ἀπέναντι τοῦ Στέφα καὶ τῆς Μαργαρίτας, ὁ Τοκαδέλος καὶ ὁ Τόνης. Τὸ μυστήριον ἐτελέσθη εἰς τῆς νυκτός τὸ σκότος καὶ τὴν ἐρημίαν, πρὶν ἀναλάμψῃ εἰς τῆς ἡμέρας τὸ φῶς καὶ τὴν πολυκοσμίαν. Ἐπέστρεφον μαζί θριαμβεύοντες, μετὰ τῶν ἰδικῶν των, ὡς ἔαν ἦσαν μεμνηστευμένοι ἐπισήμως οἱ νέοι. Δὲν ὠνειρεύοντο ἴσως οὐδὲ αὐτοὶ τόσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ τολμηροῦ σχεδίου των . . .

Εἰς τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς εὐτυχίας καὶ τοῦ θριαμβοῦ, ὀλίγον ἐσυλλογίσθη ὁ Τόνης τὸν καλόν του ἀμαξηλάτην, τὸν ὁποῖον ἄφινεν ὀπίσω, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς νυκτός μὲ σπασμένην τὴν ἀμαξίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τόσῃ ὄφειλεν εὐγνωμοσύνην. Ἄλλὰ καὶ τὸ ἀμάξιον, ἐξεπλήρωσε λαμπρὰ τὴν ἀποστολήν του. Ἀφῆκε πρῶτα εἰς τὸ ἀρχοντικόν πατέρα καὶ υἱόν, — πρῶτην φορὰν ὕστερ' ἀπὸ τόσον καιρὸν μαζί, — καὶ ἔφερε μέχρι τοῦ Ἀμμου τὸν πάππον καὶ τὴν ἐγγονήν. Πέζοι ἐκεῖθεν αὐτοὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν δρομίσκον των, τὸν φωτιζόμενον ἤδη ὑπὸ τῆς ἀνυψώσεως ἡμισελήνου. Κανὲν ἀδιάκριτον παράθυρον δὲν ἠνοιχθῆ ὀπισθέν των. Δὲν τοὺς εἶδε, δὲν τοὺς ἔμαθε ψυχῇ. Ἡ Νένε τοὺς ἠνοιξε τὴν θύραν σιγά, σιγά. Ἡ Γιακουμάκαινα, ἡ ὁποία δὲν εἶχεν ἀφῆσει τὴν μετὰ τῶν εἰκονισμάτων τῆς συνομιλίαν, ἔκαμεν ἀκόμη μίαν μετάνοιαν εὐχαριστήριον.

Δόξα σοι ὁ Θεός! Ἡ τιμὴ ἐσώθη.

Θ'

«Ἀπόψε! Ἀπόψε!» ἔλεγεν ὁ Πῶπος Ἀράχτης πρὸς τοὺς φίλους του. «Θᾶν' ἕνας πολὺ περιέργως γάμος. Στὴν ἐκκλησίαν, ξέρετε, στὴν Παναγία . . .

— Θᾶσαι σύ;

— Θᾶμαι καὶ δὲν θᾶμαι!».

Ἡ μυστηριώδης αὐτὴ φράσις, ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας ἡγάπα ἰδιαιτέρως ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ μυστάκι, ἐσήμαινε ὅτι μὴ θέλων νὰ φανῆ εἰς τὸν Ναόν, ἀπρόσκλητος αὐτὸς μεταξύ τῶν κεκλημένων, εἶχε λάβει τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Ἐφημερίου, τοῦ ὁποίου ἐγνώριζε τὴν οἰκογένειαν, νὰ τρουπώσῃ εἰς τὸ γυναικί. Πράγματι δὲ τὴν ἐσπέραν, ὀλίγον πρὸ τῆς ὀγδόης — Κυριακῆ, Ἰουλίου 15, 188* — ὁ Πῶπος ἀνήρχετο σπεύδων καὶ λαθραίως τὴν μικρὰν κλίμακα τοῦ κελλίου τῆς Παναγίας, δηλαδὴ τῆς οἰκίας τοῦ Ἐφημερίου. Ἐκεῖ τὸν ὑπεδέχθη μόνη ἡ ὑπέρβια, μίαν γεροντοκόρη ἐκτάκτου ἀσχημίας, ὀνομαζομένη Μάρθα, ἦλθαν δὲ βραδύτερον καὶ δύο φίλοι τῆς καὶ συναδέλφοι ἀπὸ τὴν γειτονείαν, ὠραιότεροι ἀληθῶς, διὰ τὸν ἴδιον σκοπόν. Ἡ παπαδιά εἶχε φορέσει τὸ μαῦρόν της μεταξωτόν καὶ κατέλθει ἤδη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Πῶπος δὲν δυσηρεστήθη καὶ πολὺ. Ἡ Μάρθα τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν γυναικωνίτην. Τρεῖς θέσεις ἐκ τοῦ κοινοῦ δικτυωτοῦ ἐξώστου, τοῦ ἀπέναντι τοῦ Ἱεροῦ, ἦσαν χωρισμένοι διὰ λεπτοῦ σανιδίνου διαφράγματος τὸ μέρος δὲ τοῦτο ἦτο προωρισμένον ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἱερέως. Μίαν τῶν τριῶν θέσεων κατέλαθεν ὁ Πῶπος, σύρας πλησίον μίαν ὑψηλὴν καρέκλαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἠμποροῦσε νὰ κάθηται συγχρόνως καὶ νὰ βλέπῃ. Τὰς δύο ἄλλας θέσεις πλησίον κατέλαθον ἡ Μάρθα καὶ αἱ φίλοι τῆς.

Ὅπισθεν τῶν βρομοειδῶν ὁπῶν τοῦ δικτυωτοῦ, τὸ γαλανόν καὶ διεσδυτικόν ὄμμα τοῦ Πῶπου ἔβλεπεν ἄπληστον. Ἡ ἐκκλησία, ἡ γωνοστή μας, ἔλαμπε κατάχρυσος καὶ φωταγωγημένη. «Ὅλα ἐνόμιζες ὅτι ἐγγέλων ἐκεῖ μέσα, — οἱ χρυσοὶ γλυπτοὶ ἄγγελοι, οἱ κρατοῦντες ἄνωθεν τῶν θυρῶν τοῦ Ἱεροῦ στέμματα χρυσαῖ αἱ μεγάλαι γενειῶσαι μορφαὶ τῶν προσφῶτων καὶ τῶν Ἀγίων, εἰς τοὺς τοίχους ἔνθεν καὶ ἔνθεν, συγχαίνουσαι μέχρι τοῦ λάμποντος εἰκονοστασίου αἱ ἐξωγραφημέναι σκηναὶ τῆς ὀροφῆς, μεταξύ τῶν πλουσίων γλυφῶν, ἡ Παναγία μὲ τὸ ἀργυροῦν ὑποκάμισον καὶ τὸ χρυσοῦν της στέμμα, ὁ ζανθὸς Ἰησοῦς μὲ τὴν ἀρχιερατικὴν του στολήν, ἐπιδεικνύων τὸ εὐαγγελίον του ἀνοικτόν ἢ ὀλόχρυσος περιστερά, ἢ ἐκτείνουσα ἐπὶ τοῦ ἀμβωνος πτέρυγας τολμηράς, — ὅλα ἐκεῖ μέσα. Οἱ πολυέλαιοι, αἱ κανδηλαὶ, τὰ κηρία τοῦ γύρου, τὰ μανουάλια, τὰ κηρία τῆς προσπετίθας, ὅλα ἀναμμένα. Αἱ παντοειδεῖς αὐτὰι ἀκτίνες, προσπίπτουσαι ἐπὶ στιλιθόδων καὶ διαπερῶσαι κρύσταλλα ποικιλόχροα, μυρίας ἐσκόρπιζαν μαρμαρυγὰς. Ἀνοικτὰ ἦσαν τὰ ὑπερῶψηλα παράθυρα καὶ ὁ ἀήρ τῆς ἐσπέρας ἐκυκλοφόρει: ἐλεύθερος, δροσερός, ἀλλ' ἀνίσχυρος, διαχέων τῶν ἀνθέων τὴν εὐωδίαν καὶ τοῦ καιομένου λίθωνωτοῦ ἐπὶ τῶν ἀνθράκων τοῦ ἀργυροῦ θυμιατηρίου. Δύο θύραι ἦσαν ἀνοικταί:

μία από τὴν μίαν πλευράν, ἡ κεντρική· καὶ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην· ἐκ τῆς πρώτης εἰσέρχοντο οἱ προσκεκλημένοι, ἐκ τῆς ἄλλης ὁ λαός, οἱ περιέρχοι. Ἦδη ἡ Ἐκκλησία ἦτο πλήρης, τὰ στασίδια κατελειμμένα ὑπὸ γυναικῶν· οἱ ἄνδρες ὄρθιοι ἐπὶ τοῦ μαρμαροστρώτου δαπέδου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀντήχουν τὰ βήματα, κατὰ ποικίλους ἐσμούς μελανίζοντας. Πρὸς τὸν βόμβον τὸν ἐκ τῶν κάτω, ἀνταπεκρίνετο ἄνωθεν ὁ βόμβος τοῦ γυναικωνίτου, γεμάτου ἀπὸ γυναικῶν τοῦ λαοῦ, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶχον ἔνδυμα γάμου. Ἐφ' ὅλον τοῦτο τοῦ πλήθους, τοῦ κλητοῦ καὶ τοῦ ἀκλήτου, τοῦ ἐστολισμένου καὶ τοῦ ἀτημελοῦς, πνεῦμα ἐπέφερετο ἀνυπομονησίας. Ὅλων τὰ βλέμματα ἐστρέφοντο πρὸς τὴν μεγάλην θύραν τὴν ὀλιανόικτον, ἀφ' ἧς κατὰ συχνὰ διαλείμματα ἤρχοντο κρότοι ἀμαξῶν, κυλιόμενων ἐπὶ τῆς μικρᾶς λιθοστρώτου πλατείας — καὶ ἐκεῖθεν πρὸς τὸ καθολικὸν τοῦ Ναοῦ τὸ ἀνθοστόλιστον, τὸ περιφραγμένον διὰ κιγκλίδων, ὅπου ὀλίγοι μόνον προνομιούχοι εἰσέρχοντο, ἀντιτιθέμενον διὰ τῆς κενότητος του πρὸς τὸ ὅλον πλήρωμα καὶ προαγγέλλον ὅτι κάτι τι μέγα θὰ ἐτελεῖτο μετ' ὀλίγον ἐν τῇ ἐκτάκτῳ του παρασκευῇ ἐπὶ τῆς λευκοσκεποῦς τραπέζης τῆς ἐν τῷ μέσῳ, ἐπὶ τῆς ὁποίας τὰναμμένα κηρία ἐσηματίζον διπλοῦν τόξον εὐρύ διὰ μικρῶν ὑποτρομουσῶν φλογῶν . . .

Ἐβλεπον ὁ Πῶπος, ἀλλ' εἶχε καὶ τὸν νοῦν του εἰς τὰς νεάνιδας, αἱ ὁποῖαι ἔβλεπον πλησίον του.

«Καὶ δέ μου δίνεις τὸ χρυσὸ σου ὄνομα» ἠρώτησε μίαν ἐξ αὐτῶν, ποῦ ἤρχισε νὰ του ἀρέσῃ περισσότερο ἀπὸ τὰς ἄλλας δύο.

«Κατίνα» ἀπήντησεν ἡ νεάνις ἐρυθριῶσα καὶ ἀκκιζομένη.

«Κατίνα; ὦ, καὶ τί ὠραῖο ὄνομας! . . . Εὐχουμαι νὰ ἐρθῶ γλήγορα καὶ στὸ δικό σου τὸ γάμο.»

Ἡ νεάνις ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν μειδιῶσα.

«Ἐλα, ἔλα! μὴ ντρέπεσαι τώρα καὶ δέ σου εἶπα κανένα κακὸ πρᾶμμα. . . Φυσικό. . . Τί; δὲ θὰ παντρευτοῦμε οὐλοί;»

Αἱ νεάνιδες ἐγέλασαν, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ἡ Μάρθα, ἡ ὁποία εἶχε φαίνεται τὰς περισσότεράς ἐλπίδας. Αὐτὸ ἐμάντευσεν ὁ Πῶπος καὶ τὴν ἠρώτησεν:

«Ἀλήθεια, Μάρθα;

— Δὲν ἠξέρω!» ἀπεκρίθη ἡ γεροντοκόρη μετὴν λαρυγγώδη τῆς φωνῆς.

«Πῶς δὲν ἠξέρεις; Καὶ δὲ θὰ παντρευτῆς τοῦ λόγου σου;

— Ὅσκι! ἐγὼ δὲν εἶμαι γιὰ παντρεία.

— Μπα, γιατί; Καὶ πῶς παντρεύεται ἀπόψε ἡ Στεροποῦλα;

— Ναῖσκι! μὴν τη βάνης ἐφτοῦνη, ποῦ ἔχει, μάτια μου, ἐξῆ χιλιάδες κολονάτα προικιοὶ καὶ τὴν ἀγάπησε καὶ ὁ κόντε Τόνης πυροβολικὰ!

— Καὶ σένανε παναπῆ δὲ σ' ἀγαπάει κανεὶς; κανεὶς;» εἶπεν ὁ Πῶπος πρὸς τὴν Μάρθαν, ἡμικλείων συγχρόνως τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν Κατίναν.

«Μπα! μπα! μεγάλη συφορά. . . τί λόγια εἶνε ἐφτοῦνα ποῦ λές;»

Καὶ ἔκυψε πρὸς τὸ δικτυωτὸν κρύπτουσα ἡ γεροντοκόρη τὸ ζαρωμένον πρόσωπον. Ἡ συνομιλία διεκόπη. Ἄλλ' εὔρε μετ' ὀλίγον ὁ Πῶπος θέμα διὰ νὰ τὴν ζαναρχίσῃ.

«Τὶ ἔμμορφος ποῦ εἶνε ὁ γάμος ἔτσι στὴν ἐκκλησία; ἤλειο καλλίτερα παρὰ σὲ σπίτι, ἀλήθεια;

— Ἄ, ναί!» ἀπήντησε πρόθυμος πάλιν ἡ Μάρθα.

Ἦτανε, γλέπεις, τὸ σπίτι τοὺς μικρὸ γιὰ τὴν καλέστρα ποῦ εἶχανε καὶ ἔτσι ἀποφασίσανε νὰ τονε κάμουνε στὴν ἐκκλησία.

— Καὶ στὰ δικὰ σου, κυρά μου. . . καὶ σὲ ἐκκλησία. . .

— Ἐλα, πάλι τὰ ἴδια ἀρχίνησες! Δέ σου εἶπα πῶς δὲν εἶμαι ἰγὼ γιὰ ἐφτοῦνες τῆ δουλειές;»

Διὰ νὰ τὴν ἐξλιεῶσῃ, ἀλλὰ πράγματι διὰ νὰ πλησιάζῃ καὶ ἐγγίσῃ εἰ δυνατόν τὴν Κατίναν, ὁ Πῶπος ἤπλωσε τὴν χεῖρα καὶ ἐζήτησε τὴν χεῖρα τῆς γεροντοκόρης. Ἀλλὰ τὴν ἀπέσυρεν ἐκεῖνη μορφάουσα καὶ κύπτουσα πάλιν πρὸ τὸ δικτυωτὸν, εἶπεν:

«Ἐ, ἔ, ἔ. . . ἔρχονται. . . ὁ Δεσπότης. . . ἰδέστε, τζόγια!»

Ἀπὸ τῆς κεντρικῆς θύρας εἰσέρχετο, βαίνουσα πρὸς τὸ καθολικὸν, ἐν μέσῳ διπλοῦ στοίχου προσδραμόντων περιέρχων, ἡ ἀναμενομένη συνοδεία. Προηγεῖτο ὁ Ἀρχιερεὺς μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τῶν διακόνων του, ὑψηλὸς εἰς τὸ μαῦρόν του ρασόν καὶ μεγαλοπρεπῆς, ἠκολούθει δὲ ἡ νύμφη λευχείμων, ὠραία, εἰς τὸν βραχίονα τοῦ πάππου τῆς, ἐν μέσῳ λαμπροῦ ἐπιτελείου κυριῶν καταστολιστῶν καὶ κυριῶν με λευκὰ χειρόκτια καὶ ὑψηλὰ καπέλα, ἀφαιρούμενα τὸ ἐν κατόπι τοῦ ἄλλου ἐν ᾧ εἰσέρχοντο. Ὁ Τόνης ὠδήγει τὴν μητέρα του, μεγαλοπρεπῆ ὡς βασιλίσσαν, με ἰώδες μεταξωτὸν φόρεμα, ἀναλάμψαν ζωηρῶς μεταξὺ τῶν λευκῶν καὶ μαῦρων χρωμάτων. Τὰ χρυσᾶ σειράδια ἀξιωματικῶν τινῶν καὶ προξένων ἐν στολῇ, διαμοιρασθέντα ἀνὰ τὸ ἐπίσημον πλῆθος τοῦ καθολικοῦ, ἐμαρμαίρον εἰς τὸ φῶς τῶν κηρίων. Εἰσέρχετο ἀκόμη κόσμος, ὅταν ἡ ἐκκλησία ὅλη ἀντήχησε ἀπὸ τὴν πανηγυρικὴν ἀρμονίαν τῶν ψαλτῶν:

— Εἰς πολλὰ ἔτη, Ἄγιε Δέσποτα.

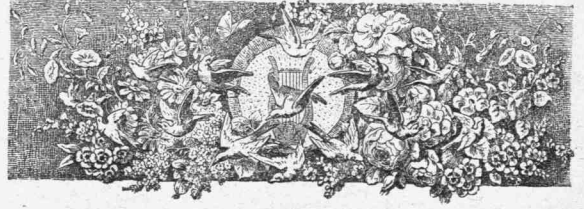
ἐν ᾧ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἱστάμενος παρὰ τὰς βαθμιδας τοῦ θρόνου του ἠυλόγει τὸν λαὸν βραδέως καὶ διὰ τῶν δύο χερῶν. Ἦτο ἐπίσημος, παλμώδης ἡ στιγμή. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ψαλμοδίας ἠκούσθη ὁ γλυκὺς ἦχος τῶν κωδωνίσκων τοῦ ἀρχιερατικοῦ μανδύου, τὸν ὁποῖον ἐξεδίπλωνεν ὁ Εὐταξίας, κρύπτων βαθμηδὸν τὰ κίτρινα αὐτοῦ ὑποράμματα ὑπὸ τὴν ἐκπαγλὸν ἰόχρουν καὶ χρυσοπάρυφον ὄψιν. Ἐβοήθησαν οἱ διάκονοι τὸν Ἀρχιερέα καὶ περιεβλήθη τὸν μανδύαν ἐκείνον τὸν μεγαλοπρεπῆ μετὴν οὐρὰν τὴν μακράν, ἐν ᾧ διενέμοντο ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιάρχου εἰς τοὺς παρὰνύμφους αἱ λαμπάδες τοῦ γάμου. Ἦσαν τόσῳ πολλαί, ὥστε ὅταν βραδύτερον τὰς ἦναψαν, τὴν μίαν ἐκ τῆς ἄλλης, ἀπετελέσθη μέγας φωτεινὸς κύκλος περὶ τὸ ζεύγος τῶν νεονύμφων, ὡς ἂν ὁ ἔρωσ των τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐξέχυνε λάμψιν. Τὸ μυστήριον ἤρχισε. Δύο ἱερεῖς ἐκράτουν ἐν βιβλίον πρὸ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ ἐκεῖ-

νος ἀνεγίνωσκεν ἀργὰ καὶ μὲ κατάνυξιν. Οἱ ψάλται τὸν διέκοπτον κατὰ διαλείμματα ἐν χορῶ μελωδοῦντες.

Εἶχεν ἤδη προχωρήσει ἡ ἱεροτελεστία, ὅταν ἠλαττώθη ἡ προσοχή καὶ εὖρον καιρὸν νὰ παρατηρήσουν ἀλλήλους. Ἐν γένει ἡ προσοχή καὶ ἡ βύθισις ἡλαττοῦτο ἀκτινοειδῶς, ἐφ' ὅσον ἀπεμακρύνετό τις τοῦ ζεύγους τῶν νεονύμφων. Οἱ πλησίον ἐκεῖ ἰστάμενοι, οἱ στενοὶ συγγενεῖς των καὶ οἱ φίλοι των, ἐφαίνοντο πολὺ συγκεκλινημένοι καὶ πολλοὶ ἐδάκρουν. Οἱ ἔσχατοι, ἐκ τῶν ἀγνώστων καὶ περιέργων, οἱ κρύπτοντες τὴν παρουσίαν των καὶ τὸ ἐλάττωμά των ὀπίσω ἀπὸ καμμίαν στήλην, ἢ θυρόφυλλον, ἢ δικτυωτόν, ἔμενον ἀδιάφοροι, ἢ συνωμίλου, ἢ ἐγέλων. Μακρόθεν ὁ Πῶπος Ἀράχτης ἔβλεπε καὶ δὲν ἐχόρταινε βλέπων. Πόσα θὰ εἶχε νὰ διηγηθῇ αὖριον! τί πολυτίμο ἀργκουμένο ὁ παράδοξος καὶ ἀνέλπιστος αὐτὸς γάμος. . . Ὁ Γιακουμάκης Στέφας μὲ τὴν φαλάκραν του καὶ μὲ μίαν βελάδαν πολὺ περιέργου σχήματος, πλησίον τοῦ Τοκαδέλου τοῦ κόντε, ἀστράπτουτος ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ ἀπὸ τὰ κοσμήματα. . . Ἡ ἀπλοϊκὴ Γιακουμάκαινα, μὲ τὸ σεμνὸν μαῦρόν της φόρεμα, μὲ τὸ πλεκτόν κρήδεμνον ἐπὶ κεφαλῆς καὶ μὲ τὴν ταπεινὴν ἐκείνην ἀδεξιότητα, πλησίον τῆς κοντέσσας μὲ τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ μὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἰόχρουν μεταξωτόν. Ἀλλ' ἀδιάφορον! Μετ' ὀλίγον θὰ διεδέχετο αὐτὴν ἡ ἐγγονὴ ἐκείνης· καὶ ἐλάμβανεν ἤδη τὸ χρίσμα, φεγγεβολοῦσα ὑπὸ τὴν χιονώδη της στολὴν, πλησίον τοῦ ὠραίου νεανίου, τοῦ ὁποίου ἡ στιβαρὰ χεὶρ τὴν ὑπεστήριζε καὶ τὴν ἀνύψου εἰς τὴν διὰ μέσου τοῦ κοινωνικοῦ σώματος πορείαν της. Περιεστοιχίζετο ὑπὸ ὁμοτίμων· τῆς Κίτης, τῆς Κεβῆς, ὑπὸ τῶν ἐξαδέλφων της, ὅλων ἐκείνων αἰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς τὴν περιεφρόνησαν καὶ τόρα ἔκυπτον εἰς τὴν θέλησίν της, εἰς τὴν ἐπιθυμίαν της, ποῖα πρώτη νὰ τὴν περιποιηθῇ. Οἱ μεγάλοι τοῦ τόπου, συγγενεῖς τοῦ πενθεροῦ της, καὶ οἱ μικροί, οἱ φίλοι τοῦ πάππου της, ἐφεγγον διὰ λαμπάδων τὸν ἀνόστρωτον δρόμον της. Ἦτο ἐκεῖ καὶ ὁ Μήλιος μὲ τὸ ἀστραπηθόλον του βλέμμα καὶ τὴν λαϊκὴν του οὐράν, μὲ κάποιαν ἐκπληξιν, μὴ κρυπτομένην, βλέπων τὴν παράδοξον ἐκείνην συνένωσιν. Ὅπισθὲν του ἴσταντο πολλοὶ ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τρέφουν κόμας μεγάλας ἐπιδεικτικίας καὶ εἰς τὴν ζώνην κρύπτουν κάμας. Ἄλλοι, τῆς ἰδίας τάξεως ἀλλὰ φιλησυχώτεροι, οἱ νοικοκυραῖοι μὲ τὰ καλλιτερά των φορέματα, ἤλθαν ἐπίσης νὰ τιμήσουν τὸν φίλον τῶν Στέφαν. Μόνον ἡ δυὰς τῶν Κατσουρελαίων ἔλειπε. Μία συγχρωτίσις, μία ἀδελφοποίησις παρετηρεῖτο ἐν τῇ συναθροίσει ἐκείνῃ τῇ πανδημῶ. Αἱ δύο μεγάλαι τάξεις ἐξεπροσωποῦντο ὑπὸ δύο νέων καὶ οἱ νέοι αὐτοί, ἡγαπημένοι καὶ εὐτυχεῖς, ἔδιδον σήμερον πρὸ τοῦ βωμοῦ τὰς χεῖρας. Ὁ Ἀρχιερεὺς, ὡς ἐν μεγάλῃ εορτῇ λαμπρὸς, πύλογει τὴν ἔνωσιν ταύτην. Καὶ διὰ τοῦτο, ἔλεγες, ἦσαν τόσφ θριαμβευτικοὶ οἱ φθόγγοι τῶν ψαλτῶν ἀποκρινομένων ἐν χορῶ· καὶ διὰ τοῦτο ἐγέλα ἡ Ἐκκλησία ὅλη, ἡ εορτάσιμος.

[Ἐπεταὶ τὸ τέλος]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

TA ONEIRA KAI TA ERGA

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΕΘΑΜΕΝΗ

Τὰ χρόνια τὰ ὀλόρθα, τὰ ὀλόγυρτα χρόνια,
Ἐ φρόπλαστη κόρη, ὁ χιονᾶτος παπποῦς,
Περίπατο βγαίνουν,
Στὸ πράσινο δάσος πηγαίνουν·
Καὶ ψέλνουν τάνδονια
Στάταιριαστο ταῖρι τοὺς ἴδιους σκοπούς.

ᾠ! μὴν καμαρώνης τὴν ἀξία παρθένα,
Διαβάτη, μὴδὲ μὲ τοῦ νοῦ τὰ φτερά
Τὴν ἄγγιχτη χάριν
Μὴ ἄγγιξης, διαβάτη ζηλιάρη,
Μὲ λόγον κάνενα
ᾠ! μὴν τῆς ταράξης τὴν ἄγια χαρὰ.

Καμάρωσε μόνο τὸ γέρο, ποῦ λάμπει
Μερόνυχτα ἐμπρὸς του τῆς κόρης ἢ αὐγί·
Ξεχνοῦνε τὴ μπόρα
Μέσ' στάγιου χειμῶνα τὴν ὥρα
Σὰ λούζοντ' οἱ κάμποι
Περίσσια ἀπ' τοῦ θείου φωτὸς τὴν πηγί.

... Τ' ἀταίριαστο ταῖρι ποῦ πάλι πηγαίνει;
Τάνδονια τοὺς πρώτους δὲν ψέλνουν σκο-
—Γιὰ δέντρα, γιὰ κρίνα πούς.
Τὴ γῆ ξεροσκάφτεις, ἀξίνα;
—Γιὰ μιὰ πεθαμένη! —
Μπροστὰ πάγ' ἡ κόρη καὶ πίσω ὁ παπποῦς.

Διαβάτη, μὴν κλαῖς τὴ λιγόζων παρθένα,
Κ' ἐκείνη ἀπ' τῆς γῆς τὴν κρυφὴν ἀγκαλιὰ
Ξανὰ θὰ προβάλλῃ
Στὸν ἄλυωτο κόσμον μὲ κάλλη
Καὶ ἴδια καὶ ξένα·
Τὸ ἀρχαῖο πουλάκι σὲ νέα φωλιά.

Μὰ κλάψε τὸ γέρο ποῦ τέτοια κατάρρα
ᾠμιμένα! τὰ χρόνια τοῦ καίει τὰ στερνά·
Αὐτὸς, ἀπ' τοὺς δύο,
Αὐτὸς ὁ νεκρὸς· ποῦ σὲ κρῦο
Καὶ νύχτα, ὦ λαχτάρρα!
Νεκρὸς δίχως ὕπνον καὶ τάφο γυρονᾶ!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ